

Vreme: 29.07.2026 19:00

Medij: danas.rs

Link: <https://www.danas.rs/svet/ljudmila-listrovaja-vucic-orban-madjarska-srbija/>

Autori: Ivana Sundic

Teme: Evropska komisija

Naslov: Kako je pad Orbana promenio političku budućnost Srbije: Ekspertkinja za autoritarni populizam o Vučiću bez štita iz Mađarske

14836

U govoru kojim je 24. februara 2022. najavio invaziju na Ukrajinu, Vladimir Putin je za samo nekoliko minuta stigao do, kako je predstavio, prvobitnog greha u katalogu zločina Zapada.

Pre Iraka, pre Libije, pre Sirije, došao je Beograd: "Prvo je izvedena krvava vojna operacija protiv Beograda, bez odobrenja Saveta bezbednosti UN, ali uz upotrebu borbenih aviona i raketa u srcu Evrope". Ovaj redosled nije bio slučajan, ukazuje Ljudmila Listrovaja, gostujuća docentkinja na koledžu Amherst, politička i ekološka sociološkinja koja se specijalizovala za rusku transnacionalnu represiju i autoritarni populizam. Putin je, pojašnjava Listrovaja u analizi za War on the rock, time poručivao Srbima da ruski rat u Ukrajini i NATO bombardovanje Jugoslavije pripadaju istoj priči i da se on, za razliku od Zapada, seća. Aleksandar Vučić, ukazuje dalje Listrovaja, već 15 godina Srbima govori istu priču. Zajednički politički rečnik Rusije i Srbije najvažnija je stvar koju treba razumeti kada je reč o današnjoj Srbiji. Režim koji je izgradio taj rečnik zasnovao je svoj legitimitet unutar zemlje na predstavljanju svakog izazova - bilo da je reč o opozicionim protestima, nezavisnom novinarstvu, građanskoj mobilizaciji ili navodnoj revoluciji Majdan organizovanoj iz inostranstva - kao pretnje. U aprilu 2026. taj poredak je ušao u novu fazu: Viktor Orban je, posle 16 godina na vlasti, priznao poraz od Petera Mađara i njegove stranke Tisa, koja je osvojila ubedljivu većinu zahvaljujući kampanji usmerenoj na inflaciju, stagnaciju i korupciju elita. U roku od 24 sata, Mađar je javno nagovestio da zna ko je "kum" iza saveza Orban-Fico-Vučić. Aleksandar Vučić, koji je uoči izbora zahvaljivao Orbanu "za sve" na Instagramu, reagovao je na državnoj televiziji, ocenivši Mađarove izjave kao "glupe i neodgovorne". Bio je to izuzetan i veoma ilustrativan sukob koji je otkrio nezadovoljstvo Beograda, jer je Vučić upravo izgubio najvećeg saveznika spremnog da ga štiti unutar Evropske unije. Tokom poslednje decenije, Vučićeva Srbija usavršila je ono što istraživači nazivaju kompetitivnim autoritarizmom: režimom koji održava izbore, dopušta proteste i balansira između Brisela i Moskve, dok istovremeno slabi svaku instituciju koja bi mogla da ga ograniči. Srpski istraživači pokazali su da odgovor režima na masovne proteste prati tri taktička pravila: tolerisati ih, držati policiju podalje od ulica i predstaviti demonstrante kao instrumente nejasnog, ali zlokobnog "stranog uticaja". Organizacija Freedom House sada Srbiju klasifikuje kao "delimično slobodnu". Institut V-Dem je opisuje kao izbornu autokratiju. Evropska komisija je početkom 2026. počela da razmatra mogućnost obustave 1,5 milijardi evra sredstava EU zbog problema sa vladavinom prava, pri čemu je evropska komesarka za proširenje Marta Kos navela represiju nad demonstrantima i "ponavljano mešanje u nezavisne medije". Infrastruktura koja stoji iza ove predstave teže se vidi, ali je od ključnog značaja za razumevanje situacije. Predrag Petrović je dokumentovao kako je vladajuća Srpska napredna stranka odmah po dolasku na vlast preuzela bezbednosni i obaveštajni aparat Srbije, počevši od zakona koji je omogućio da sam Vučić postane sekretar Saveta za nacionalnu bezbednost. Do 2018. godine šef odeljenja za zaštitu u Bezbednosno-informativnoj agenciji (BIA) javno je izjavio na skupu krajnje desnice kojem je prisustvovao i Vučić da je glavni zadatak agencije postala odbrana od "unutrašnjih neprijatelja": opozicionih stranaka, nezavisnih medija, nevladinih organizacija i sindikata koji navodno služe "stranim agentima". Politikolozi objašnjavaju da se ono što se dogodilo u Srbiji - sistematsko preuzimanje nezavisnih institucija, uključujući sudove, regulatorna tela i bezbednosne službe, od strane vladajuće partije koja ostaje nedodirljiva pred zakonom - može razumeti

Vreme: 29.07.2026 19:00

Medij: danas.rs

Link: <https://www.danas.rs/svet/ljudmila-listrovaja-vucic-orban-madjarska-srbija/>

Autori: Ivana Sundic

Teme: Evropska komisija

Naslov: Kako je pad Orbana promenio političku budućnost Srbije: Ekspertkinja za autoritarni populizam o Vučiću bez štita iz Mađarske

kao zarobljavanje države. U slučaju Srbije, to zarobljavanje ima i digitalnu dimenziju: od 2017. kineska kompanija Huawei Technologies opremila je Beograd, Novi Sad i Niš mrežom kamera za prepoznavanje lica u okviru sistema Bezbedan grad, izgrađenog bez jasnog pravnog osnova za biometrijski nadzor. Prema istraživanju Radija Slobodna Evropa, policija i dalje podnosi prijave protiv demonstranata nakon protesta, a da ih često nije ni identifikovala direktno, upravo zahvaljujući već postojećoj mreži za prepoznavanje lica. Godine 2022. Vučić je postavio Aleksandra Vulina, lidera male proruske stranke, za direktora BIA, uprkos protivljenju Zapada. Vulin je već ranije privukao međunarodnu pažnju kada je Moskvi prosledio materijale o ruskim disidentima u Beogradu, što je doprinelo hapšenju opozicionog aktiviste Andreja Pivovarova. U decembru 2021. godine, Vulin koji je tada bio ministar unutrašnjih poslova osnovao je zajedničku radnu grupu sa Savetom bezbednosti Ruske Federacije. Prema navodima srpske vlade, cilj te grupe bio je razvijanje mera za sprečavanje masovnih demonstracija, praćenje opozicionih aktivista, nezavisnih novinara i nevladinih organizacija, kao i sprečavanje "obojenih revolucija" koje su, kako je navedeno, postale "tradicionalni instrument politike određenih centara moći i država". Putin je Vulinu dodelio Orden prijateljstva zbog održavanja "bliskih veza" između obaveštajnih službi dve zemlje. U martu 2025. na vrhuncu studentskih protesta izazvanih smrtonosnim urušavanjem nadstrešnice na Železničkoj stanici u Novom Sadu, Vulin, tada potpredsednik vlade, sastao se u Moskvi sa Sergejem Šojguom kako bi, prema Rojtersu, razgovarali o "nastavku dijaloga" u vezi sa suzbijanjem obojenih revolucija u Srbiji. Ruski državni vrh i drugi zvaničnici Kremlja javno su podržali označavanje protesta kao pokušaja Evropske unije da sprovede promenu režima. Istraživači pokazuju da je ruski režim duboko prodro u srpsku državu, medijski prostor i javni diskurs. Russia Today i Sputnik Srbija šire isti politički rečnik na srpskom jeziku. Na primer, jedno istraživanje pokazalo je da 72 odsto ispitanih građana Srbije veruje da je NATO izazvao Rusiju da napadne Ukrajinu. Tokom 16 godina, Viktor Orban je za Aleksandra Vučića radio ono što niko drugi u Evropi nije mogao: glasao je protiv podrške Ukrajini i blokirao sankcije EU protiv Rusije, omogućavajući da odbijanje Srbije da ih uvede ne snosi posledice. Glasno je podržavao ubrzanje pristupanja Srbije Evropskoj uniji, omogućavajući režimu da istovremeno izgleda nagrađen od Evrope i otporan prema njoj. Orban je takođe učvrstio energetske osu Beograd-Budimpešta-Moskva, gasovod Turski tok, planirana proširenja gasovoda Družba i brojne velike infrastrukturne projekte finansirane iz Kine. Pobeda Petera Mađara poremetila je sve tri ove funkcije istovremeno i oslobodila Evropsku uniju iz zamke autoritarne ravnoteže koja je godinama omogućavala autokratama da budu zaštićeni i finansirani sredstvima EU uz minimalan unutrašnji otpor. Mađar je nagovestio nameru da "udalji Mađarsku od zavisnosti od ruskih energenata". Odnos snaga u Evropskoj narodnoj partiji kojoj pripada Tisa preko noći se promenio protiv Beograda. Kada je reč o pristupanju EU, Mađar nema ni ideološku bliskost ni politički motiv da gura kandidaturu Srbije preko sve većih primedbi u vezi sa vladavinom prava. Pad Orbana ruši autoritarnu ravnotežu koja je godinama koristila Srbiji, a psihološki udar je najmanje jednako važan kao i institucionalni. Takvi režimi opstaju, kako stručnjaci odavno tvrde, tako što stvaraju sliku nepobedivosti i ubeđuju elite i građane da je napuštanje režima skupo i besmisleno, održavajući snažne ekonomske veze sa drugim autoritarnim vladama i pružajući podršku drugim državama unutar "autokratskog kluba". Pobeda Petera Mađara poremetila je sve to i pokazala da čak ni oni koji dugo vladaju ne vladaju zauvek. U roku od nekoliko sati nakon izbora u Mađarskoj, lideri srpske opozicije ocenili su ovu pobedu kao "političku mapu puta za Srbiju" i poručili da će "uskoro sloboda stići i u Srbiju", uz poruku: "Danas je pao Orban, sutra će Vučić". Srpske elite mogu izbliza da vide kako izgleda poraz: od aprila je Orbanov Fides u slobodnom padu, Orban je gotovo nestao iz javnosti, a parlament Petera Mađara smenio je predsednika države i predsednika Ustavnog suda i zabranio poslanicima sa tri mandata da se ponovo kandiduju. Za srpski režim, čiji legitimitet počiva na tvrdnjama o neizbežnosti i stabilnosti, pad još ukorenjenijeg suseda sam po sebi predstavlja destabilizaciju. Mađari su izašli na izbore u rekordnom broju - Tisa nije pobedila mobilisanjem potpuno nove baze birača, već preuzimanjem ruralnih i malogradskih glasača od Fidesa, upravo preko tema svakodnevnog života koje je tragedija u Novom Sadu stavila u centar srpske politike. Da li će izbori u Mađarskoj promeniti masovno javno mnjenje u Srbiji, međutim, još ostaje da se vidi. Tokom decenije, Vučić je uspevao da balansira svoje političke sklonosti: jedne nedelje se fotografisao sa Ursulom fon der Lajen, a sledeće sa Vladimirom Putinom. Iste proteste je u inostranstvu nazivao "viškom demokratije", a u zemlji "stranom subverzijom", dok se oslanjao na Orbana da ublaži svaki zaključak Saveta EU. Bez Orbana, svaki čin represije u Beogradu mnogo direktnije se pretvara u posledice poput uslovljavanja pristupanja EU, zamrzavanja sredstava i pritiska na režim bezviznog putovanja - poluge koje su ostale najznačajniji instrumenti Evropske unije u regionu. Energetski koridor Beograd-Budimpešta, koji je činio gasovod Turski tok vrednim odbrane, a proširenje Družbe vrednim planiranja, izgubio je svoju završnu tačku. Mađarska više neće blokirati sledeće pakete sankcija niti će lobirati za pristupanje Srbije Evropskoj uniji. Po pravilima jednoglasnosti, kažnjavanje Beograda zahtevalo je saglasnost svih 27 prestonica, dok

Vreme: 29.07.2026 19:00

Medij: danas.rs

Link: <https://www.danas.rs/svet/ljudmila-listrovaja-vucic-orban-madjarska-srbija/>

Autori: Ivana Sundic

Teme: Evropska komisija

Naslov: Kako je pad Orbana promenio političku budućnost Srbije: Ekspertkinja za autoritarni populizam o Vučiću bez štita iz Mađarske

je za njegovu zaštitu bila dovoljna samo jedna. Orbanov glas je pouzdano pružao tu zaštitu - toliko često da su diplomate EU unapred sastavljale "neambiciozne" izjave samo kako bi izbegle glasanje koje bi moglo biti blokirano vetom. Pobjeda Petera Mađara ne znači da je Brisel odjednom postao odlučan, ali menja osnovni raspored moći: jezik sankcija više se ne ublažava unapred pre glasanja, a neodlučna većina više nema Orbana iza kojeg može da se sakrije. Treba jasno reći: Orbanov pad nije stvorio Vučićevu ranjivost. Studentski protesti, ekonomsko nezadovoljstvo i duboko ukorenjena korupcija postojali su i pre izbora u Mađarskoj. Zapadni pritisak u korist demokratizacije funkcioniše zato što postoje unutrašnje pukotine u režimu, a ne uprkos njima. Tokom jedne decenije, Orban je delovao kao ono što politikolozi Stiven Levicki i Lukan Vej nazivaju "crnim vitezom" - zaštitnikom koji umanjuje dejstvo tog pritiska, delujući iz same unutrašnjosti Evropske unije. Njegov poraz ukazuje na stvaranje mogućnosti za demokratizaciju, ali ga ne treba pogrešno shvatiti kao direktnog tvorca demokratije. Krajem juna 2026. 11 nedelja nakon što je Orban priznao poraz, Vučić je iznenadio zemlju objavom da će podneti ostavku i raspisati prevremene predsedničke i parlamentarne izbore, godinu dana pre isteka svog mandata. Analitičari su to protumačili kao taktičko povlačenje predsednika koji više ne može ponovo da se kandiduje i koji namerava da se vrati na mesto premijera - potez koji nije neuobičajen među savremenim autoritarnim liderima. Novi četvorogodišnji mandat, obezbeđen pre nego što se pojača pritisak EU bez zaštite koju je pružao Orban i pre nego što se studenti pretvore u snažnu izbornu silu, predstavlja racionalan potez režima koji je upravo izgubio svoje osiguranje. Studentski pokret pokazao je sposobnost mobilizacije kakva nije viđena od 2000. Lokalni izbori u Kosjeriću, Zaječaru, Negotinu, Mionici i Sečnju 2025. godine pokazali su da liste koje podržavaju studenti mogu da prekinu dominaciju Srpske napredne stranke čak i u tradicionalno sigurnim ruralnim sredinama. Uslovi koji su doveli do pobjede Tise u Mađarskoj - ekonomska stagnacija, rast cena svakodnevnih potrepština i očigledna korupcija elite, dodatno razotkrivena smrtonosnim urušavanjem infrastrukture - postoje i u Srbiji. Međutim, ono što nedostaje, kako je primetila Bejli Galisija iz Atlantskog saveta govoreći i o Srbiji i o Gruziji, jeste jedinstvena opozicija spremna da potisne unutrašnje razlike zarad jedinstvene izborne strategije. Zarobljena Bezbednosno-informativna agencija, poslušni Viši sud u Beogradu, centralizovano tužilaštvo, biometrijska mreža nadzora "Bezbedni gradovi", monopol provladinih medija i lojalni kadrovi širom državnog aparata koje dokumentuje Predrag Petrović neće nestati zbog jednog izbornog potresa u Budimpešti. Rusija je, sa svoje strane, upravo dobila razlog da ulaže više, a ne manje. Sa odlaskom Mađarske kao zaštitnika, Srbija postaje najvažnije preostalo rusko uporište u regionu, a država koja je tokom jedne decenije izgradila čitav aparat uticaja unutar zemlje neće lako dozvoliti da joj to izmakne. Svet treba da očekuje pojačanu javnu političku predstavu: više nastupa ruskog ministra spoljnih poslova Sergeja Lavrova i portparolke Ministarstva spoljnih poslova Marije Zaharove, više televizijskih sadržaja nalik hibridnom ratu na kanalu Russia Today Balkan, više histeričnih pseudo-vesti o "stranim neprijateljima" na Radiju Sputnik, kao i još intenzivniju autoritarnu saradnju između Bezbednosno-informativne agencije i ruske Federalne službe bezbednosti. Nedržavni autoritarni akteri verovatno će takođe jačati: mreža proruskih marginalnih partija, veteranskih udruženja, krajnje desničarskih uličnih grupa i kvazivladinih organizacija koje otvoreno deluju u Srbiji - uključujući Fondaciju Ruski svet, Fond Gorčakov i ozloglašeni Rusko-srpski humanitarni centar u Nišu - verovatno će još više dobijati državnu podršku i postajati prisutnije u društvu. Kako se zatvaraju "rotirajuća vrata" koja je Orban koristio u Briselu, vrednost svakog instrumenta koji Moskva još ima u Beogradu samo će rasti. Evropska unija bi izbore u Srbiji trebalo da posmatra kao test stepena autoritarnog zarobljavanja države: da pošalje punu posmatračku misiju pre glasanja, pažljivo prati korišćenje državnih medija i administrativnih resursa od strane vladajuće stranke i jasno stavi do znanja da suspendovanih 1,5 milijardi evra neće biti dok se demonstranti krivično gone zbog navodnog "pokušaja rušenja ustavnog poretka". Brisel bi, takođe, trebalo da obrati pažnju na ono što se događa ljudima koji najmanje mogu da se suprotstave: ruskim antiratnim emigrantima proteranim na osnovu nejasnih i neopravdanih tvrdnji o "bezbednosnom riziku" ili kojima je ukinut boravak. Države članice trebalo bi tim aktivistima da ponude humanitarne vize i mogućnost zaštite, a Evropska komisija bi trebalo da svako proterivanje navede po imenu u pregovorima o pristupanju. Režim koji je izgubio svog glavnog saveznika u Budimpešti pažljivo će posmatrati da li neko u Briselu posmatra njega. Ime * Komentar

